

Namn: Katrine Berning

Universitet: Uppsala universitet

Institution: Arbetsgruppen för tropisk ekologi

Ämnesområde: Förnybar energi (vindkraft och solkraft)

Ämnesgranskare: Marcus Berg

Land: Vanuatu

Reseberättelse, MFS i Vanuatu hösten 2010

Att utföra mitt examensarbete som ett mfs-projekt i ett u-land är ett beslut som jag absolut inte ångrar, trots en mängd svårigheter och motgångar under arbetets gång. Efter min resa till Vanuatu har jag speciellt insett två saker rörande bistånd: dels saknas ofta rutiner för hur biståndsprojekt ska genomföras och följas upp och dels saknas i de flesta fall koordinering av biståndshjälp. Detta innebär både att många projekt slutar fungera efter en viss tid och att man ger fel sorts bistånd eller bistånd till fel område. Dessa slutsatser är baserade på mina egna erfarenheter i Vanuatu men genom att diskutera frågan med andra mfs-studenter har jag förstått att liknande problem ofta råder även i andra u-länder.

Projektet jag utförde min studie på handlade om att försörja en liten ö i Vanuatu (Futuna) med elektricitet med hjälp av förnybar energi. Fylld av hopp om att verkligen göra nytta för öborna på den här ön åkte jag dit men insåg snabbt att projektet var kraftigt försenat, hade finansiella problem och skulle med all sannolikhet inte ens kunna färdigställas, åtminstone inte innan när framtid. Och även om det skulle färdigställas, skulle andra problem kunna uppstå som skulle äventyra projektets framtid: det fanns ingen budget för reparationer och underhåll, kunskapen om förnybar energi bland lokalbefolkningen som skulle förvalta projektet var extremt låg och en naturkatastrof skulle kunna förstöra installerad utrustning. Trots detta anser jag fortfarande att bistånd är nödvändigt och gör nytta och för min egen del var projektet en otrolig värdefull erfarenhet på många sätt.

Som lite av en slump bestämde jag mig för att fokusera på Stillaohavsområdet när jag letade passande projekt för min studie. Jag insåg snabbt att det fanns gott om pågående och planerade projekt i området eftersom det är en region som både är mycket känslig för fossila bränslens prisvariationer och för de negativa effekter klimatförändringarna innebär. Dock skulle det visa sig vara svårt att få tag på ansvariga personer för projekten som jag hittade. Jag mejlade säkert ett trettiotal personer under flera månaders tid utan att få någon respons, innan jag slutligen fick svar från en amerikan bosatt i Vanuatu och grundare av en frivilligorganisation som sysslade med förnybar energi. Mitt tips till andra som vill göra sin mfs i området är därför att kontakta personer med västlig bakgrund eller använda sig av kontakter, kanske genom att fråga någon som varit där tidigare.

När jag väl hittat ett projekt och fått kontakt med min lokala handledare gick allting väldigt fort. Jag skickade in en ansökan om mfs-stipendium och skrev min projektplan. Dock hade jag inte räknat med i min tidplan att tidsuppfattningen generellt är lite annorlunda i Stilla havet (och i många andra länder förövrigt). Medan vi i Sverige är vana vid effektivitet, anser man i Vanuatu att det du inte kan göra idag, kan du göra imorgon, eller veckan efter. Det kunde därför dröja ett bra tag mellan varje gång jag fick svar på mina mejl med alla frågor som jag behövde svar på för att kunna förbereda mig veckorna innan

avresa. I slutändan åkte jag därför ner utan att egentligen ha full koll på vad jag förväntades göra. Jag tänkte att det nog skulle lösa sig väl på plats.

När jag anlände Vanuatu hade jag planerat in två veckors resande innan jag påbörjade min studie. Detta är jag i efterhand väldigt glad för eftersom det gav mig möjlighet att acklimatisera mig och vänja mig vid det nya landet. Vanuatu är ett fantastiskt land att resa i och varje ö erbjuder något unikt. Jag rekommenderar därför starkt att avsätta både tid och pengar på att upptäcka detta mångsidiga land. Landet är enkelt att resa i (man tar sig mellan öarna med små, lokala flygplan eller fraktbåtar) och extremt billigt med västliga mått mätt. Lokalbefolkningen är generös och delar gärna med sig av både mat, husrum, berättelser om landets historia och kultur. När jag inte var på resandes fot bodde jag under min vistelse i Vanuatu hos en lokal familj, en kollega till min handledare hjälpte mig att fixa detta.

Under min resa lärde jag mig några fraser av det officiella språket (Bislama, en variant av pidgin English) och bildade mig en uppfattning om hur människor levde. Vanuatu är en ögrupp som består av mer än 83 bebodda öar och det finns minst ett lokalt språk för varje ö. För att kunna kommunicera med varandra har det därför bildats ett officiellt språk som är en blandning av engelska, franska och de lokala språken. Språket påminner om en enklare variant av engelska och är därför inte så svårt att lära sig. Att kunna några fraser underlättar definitivt och kan ofta fungera som en dörröppnare, även om i stort sett alla kan antingen engelska eller franska.

Levnadsstandarderna i landet är med västliga mått mycket låga, då de flesta lever som självförsörjande bönder. Men befolkningen är liten och det finns gott om mark, vilket betyder att de allra flesta har tillräckligt mycket land både för djurhållning och för odling. Endast ett fåtal av öarna har tillgång till elektricitet och istället används fotogenlampor för belysning och man eldar virke för att tillaga mat. Ingen går hungriga, ingen lever på gatan eftersom familjen och gruppen har en central och viktig roll i samhället, och kriminalitetsnivån är bland den lägsta i världen. Folk lever enkelt men är lyckliga och landet har även placerats högst på rankingen "Happy Planet Index", vilket dels betyder att landets invånare anser sig må bra och dels att landet i mycket liten omfattning påverkar miljön negativt.

Under själva projektutförandet upplevde jag att lokalbefolkningen var mycket tillmötesgående och villiga att hjälpa till när det behövdes. De problem jag hade grundade sig snarare i organisatoriska problem och det faktum att min handledare på plats inte var särskilt strukturerad. I tillägg hade projektet jag utförde min studie på finansiella problem och det rådde en konflikt mellan ägaren av projektet och finansörerna. Projektet låg dessutom kraftigt efter tidsplanen, något som tyvärr är ganska vanligt i u-länder. På grund av dessa problem blev jag tvungen att omformulera min frågeställning och tidplan under projektets gång. Mitt råd är därför att vara rätt flexibel och ställa in sig på att saker och ting kanske inte blir exakt som man tänkt sig, om man anpassar sig efter lokala förutsättningar och förhållanden på plats blir man förmodligen mer nöjd med projektets resultat.

Katrine Berning

Berning_katrine@hotmail.com